L I G J
Nr.7748, datë 29.7.1993

PËR STATUSIN E ISH-TË DËNUARVE DHE TË PËRNDJEKURVE POLITIKË NGA SISTEMI KOMUNIST

Në mbështetje të nenit 16 të të ligjit nr.7491, datë 29.4.1991 "Për dispozitat kryesore kushtetuese", me propozim të Këshillit të Ministrave,

KUVENDI POPULLOR
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

PËRKUFIZIME

Neni l

Statusi i ish-të dënuarve dhe të përndjekurve politikë që më poshtë quhet "status" përmban kriteret dhe kushtet themelore që një person të quhet i dënuar apo i përndjekur politik, si dhe përcakton të drejtat dhe detyrimet që rrjedhin prej tij në përputhje me shkallën e persekutimit.

Neni 2

Përndjekje politike, që më poshtë do të quhet "përndjekje", quhet çdo veprim ose mosveprim i kryer që nga data 8.11.1941 deri më datën 22.3.1992 nga ana e çdo formacioni ose individi të armatosur, e Ushtrisë Nacionalçlirimtare, e sigurimit të shtetit, e policisë, e ushtrisë apo nga ana e organeve të pushtetit lokal me urdhër ose vendim të organeve partiake, luftarake, shtetërore apo të gjykatave të komunistëve shqiptarë, kur ky veprim ose mosveprim ka shkaktuar humbjen e jetës, të lirisë, të të drejtave qytetare, cilësimin kulak, i deklasuar, si dhe çdo privim tjetër nga pjesëmarrja në jetën politike, ekonomike dhe shoqërore të individit për hir të bindjeve apo qëndrimit të tij politik a fetar.

KATEGORIZIMET E ISH-TË DËNUARVE E TË PERSEKUTUARVE POLITIKË

Neni 3

Në bazë të ligjit "Për pafajësinë dhe amnistinë e ish-të dënuarve dhe të përndjekurve politikë" nr.7516, ndryshuar me ligjin nr.7660, datë 14.1.1993 dhe me ligjin nr.7719, datë 8.6.1993, të përndjekurit politikë sipas këtij statusi ndahen në pesë kategori:

a) Persona që kanë humbur jetën ose janë të sëmurë psiqik për shkak të përndjekjes.

b) Persona që janë dënuar me heqje lirie ose kanë qëndruar në arrati brenda vendit për shkak të përndjekjes.

c) Persona që janë dënuar me internim, dëbim për shkak të përndjekjes; persona shqiptarë që kanë pasur shtetësi të huaj, sot shtetas shqiptar, e që kanë jetuar në kampe përqendrimi të ngritura posaçërisht për ta.

d) Persona që kanë humbur të drejtat qytetare, kulakët e fshatit, të deklasuarit dhe ata që kanë pësuar privime të llojeve të ndryshme për shkak të përndjekjes.

e) Persona, të cilët megjithëse plotësojnë kushtet për t'u kategorizuar në një nga kategoritë e mësipërme, nuk përfitojnë të drejtën e këtij statusi.

Neni 4

Personat shtetas shqiptarë të cilët jetën, lirinë ose privime të tjera që përmenden në nenin 3

pikat a, b, c dhe d, i kanë humbur jashtë territorit të Shqipërisë gjatë kohës që kanë punuar në administratën e atjeshme në vitet e luftës antifashiste ose më pas si rezultat i pamundësisë për të qëndruar në Shqipëri nga përndjekja që u është bërë, pavarësisht se veprimi përfundimtar i përndjekjes është kryer nga forcat komuniste joshqiptare, përfitojnë të drejtat e plota që garanton ky status.

Neni 5

Personat e kategorizuar në nenin 3 pika "e" janë:

a) Nomenklatura e lartë komuniste sipas kriterve të miratuara nga ana e Këshillit të Ministrave.

b) Bashkëpunëtorët e sigurimit të shtetit, dëshmitarë të gjyqeve politike, aktiviteti i të cilëve ka çuar direkt në krime si vrasje, burgime, internime, dëbime etj. të qytetarëve.

c) Të dënuarit politikë, që në përbërjen e vendimit të gjykatës, pjesën e krimit të vjedhjes, grabitjes, vrasjes, plagosjes së rëndë e kanë të barabartë ose më të madh se dënimi politik, si dhe përdhunuesit.

d) Të dënuarit ose të internuarit politikë, të cilët në përbërjen e dënimit të tyre politik kanë edhe nene ordinere të përmendura në pikën "c" të këtij neni dhe përpara këtij dënimi janë dënuar edhe dy herë të tjera për motivet e vjedhjes e të grabitjes, pavarësisht nga masa e dënimit.

e) Personat e kategorizuar sipas nenit 3 pika "d", kur iu ka humbur e drejta morale për t'u quajtur të tillë për shkak të mohimit publik të bindjeve të tyre politike ose të mohimit të lidhjeve me personat e tyre të afërt të kategorizuar sipas nenit 3 pikat a, b, c dhe d, kur kjo gjë vërtetohet me shkrim nga vetë personi i përndjekur sipas pikave të mësipërme, shkak i përndjekjes.

Në rast se personi ka vdekur, këtë e vendos gjykata me propozim të kryesive dhe të Shoqatës të të Dënuarve dhe të Persekutuarve Politikë të lagjes ose fshatit ku banon ose ka banuar.

f) Ata që vërtetohet nga Gjykata e Kasacionit se kanë qenë krerë të lartë të organeve të dhunës, terrorit dhe spiunazhit dhe kanë bashkëpunuar me pushtuesit.

Neni 6

Të gjithë pjesëtarët e familjes apo të afërmit e atyre personave që analizohen në nenin 5 të këtij ligji do të përfshihen në pikën "d" të nenit 3 kur i plotësojnë kushtet për një gjë të tillë, pavarësisht se personi shkaktar i përndjekjes të tyre nuk e përfiton të drejtën e statusit.

TË DREJTAT

E drejta e kompensimit në vlerë

Neni 7

Kompensimi pasuror i të përndjekurve politikë do të quhet: shpërblimi i menjëhershëm me të holla, pensioni jetësor, kompensim rroge, tokë, lokal dhe forma të tjera përfitimi material, të cilat do t'i jepen personit të përndjekur ose familjes së tij kur ai ka vdekur, pa kthim, në kompensim të jetës, humbjes së lirisë, punës së papaguar dhe vuajtjeve, duke pasur si qëllim kryesor krijimin e kushteve dhe të mundësive për një integrim sa më të shpejtë të tij dhe të familjes së tij në jetën normale ekonomiko-shoqërore të vendit tonë. Forma e kompensimit pasuror përcaktohet me vendim të veçantë të Këshillit të Ministrave.

Neni 8

Kompensimi pasuror i përcaktuar sipas nenit 7 përfshin kategoritë e përmendura në nenin 3 pikat a, b dhe c. Nga kjo e drejtë nuk përfitojnë të përndjekurit e pikës "c" të cilët gjatë kohës që kanë gëzuar liri të kufizuar janë paguar për punën e kryer.

Për personat e kategorizuar në pikën "a", përveç të drejtës së pensionit të njohur nga dispozitat e mëparshme ligjore, jepet edhe shpërblim i menjëhershëm në të holla. Masa e shpërblimit caktohet

me dispozitë të veçantë mbas miratimit të këtij ligji.

Neni 9

Koha për të cilën do të llogaritet kompensimi do të jetë kohëzgjatja e plotë në ditë e dënimit sipas pikës "b" dhe "e" të nenit 3.

Llogaritjet në vlerë të kompensimit për këtë kohëzgjatje do të bëhen duke u bazuar mbi pagën bazë më të lartë të sistemit të minierave që rezulton nga viti 1945 deri më 31.12.1990, korrigjuar me indeksin mesatar të rritjes së çmimeve në momentin e llogaritjes së kompensimit.

Neni 10

Procesi i regjistrimeve për njohjen e të drejtës së statusit do të vazhdojë deri më 31.12.1993. Mbas këtij afati nuk do të pranohen më kërkesa, përveç rasteve të pamundësisë së plotë të vërtetuar me vendim gjykate.

Neni ll

Tre muaj pas hyrjes në fuqi të këtij ligji të fillojë kompensimi pasuror.

Ky kompensim do të përfundojë më datën 31.12.1994.

TË DREJTA TË TJERA

Neni 12

Të gjithë atyre personave që përfshihen në nenin 3 pikat a, b, c dhe d, Qeveria me anë të akteve të veçanta të saj do t'iu garantojë krijimin e lehtësirave dhe të përparësive të kërkesave të tyre individuale, apo kolektive në fushat e mëposhtme të veprimtarisë ekonomike, financiare dhe sociale:

a) Në fushën e privatizimit të pronës shtetërore

b) Në fushën e dhënies së kredive

c) Në fushën e ndërtimeve dhe strehimit

d) Në fushën e turizmit

e) Në fushën e arsimit dhe të kualifikimit

f) Në fushën e punësimit brenda dhe jashtë vendit

g) Në fushën e realizimit të programeve të ndryshme ekonomike dhe sociale kombëtare dhe ndërkombëtare

h) Në fushën e shërbimit shëndetësor

Afati i përfundimit të këtyre përparësive vendoset me ligj të veçantë.

DISPOZITA TË NDËRMJETME

Neni 13

Të gjithë atyre personave, të cilët kategorizohen në nenin 5 pikat "b", "c" dhe "d", pavarësisht se nuk u njihet e drejta e këtij statusi, u jepet kompensim pasuror në përputhje me përcaktimet e këtij ligji.

Neni 14

E drejta e statusit është personale. Të drejtat pasurore që rrjedhin nga ky status mund të transmetohen tek trashëgimtarët sipas dispozitave të Kodit Civil mbi trashëgiminë, por vetëm një herë dhe vetëm për personat që përfshihen në pikat a, b dhe c të nenit 3.

ORGANET DHE PROCEDURA PËR DHËNIEN E STATUSIT

Neni 15

Për dhënien e të drejtës së statusit ngrihet një komision tri palësh i përbërë nga:

a) tre përfaqësues të Ministrisë së Drejtësisë,

b) tre përfaqësues nga Komiteti Shtetëror i të Përndjekurve Politikë,

c) tre përfaqësues nga Shoqata Kombëtare e të Përndjekurve Politikë.

Niveli i përfaqësimit dhe procedura e mbledhjes përcaktohen me dispozitë të veçantë nga Këshilli i Ministrave.

Neni 16

Dokumentet e vlefshme për dhënien e të drejtës së statusit sipas rasteve të përcaktuara në pikat a, b, c, dhe d, të nenit 3, janë këto:

Për pikën a:

- Vërtetimi i Komisionit të Ministrisë së Rendit ose Ministrisë së Drejtësisë kur personi është vrarë ose ka vdekur për shkak të përndjekjes.

- Raport mjeko-ligjor i kohës kur personi i përndjekur ka humbur gjykimin për shkak të përndjekjes, si dhe raport mjeko--ligjor i sotëm ku të vërtetohet se kjo gjendje vazhdon edhe sot, ose deri në datën e vdekjes në rastet kur i përndjekuri nuk jeton më. Shkalla e sëmundjes që përfiton të drejtat e pikës "a" përcaktohen nga një komision i ngritur posaçërisht për këtë qëllim nga Ministria e Shëndetësisë.

Për pikën b:

- Dëshmi penaliteti nga Ministria e Drejtësisë për kohën e ndejtjes në burg.

- Vendim të gjykatave të sotme që vërtetojnë kohëzgjatjen e ndejtjes në arrati në rastin e të arratisurve brenda vendit.

Për pikën c:

- Vendime të gjykatave ose komisioneve të internimeve ose të Ministrisë së Rendit Publik.

Për pikën d:

- Dëshmitë e personave të dënuar ose të internuar, shkaktarë të përndjekjes të personave të tjerë, por jo më larg se nipi ose mbesa, në të dy kuptimet, si dhe çdo dëshmi tjetër dokumentare, vendim gjykate ose jo, që do të vërtetojë përndjekjen e kujtdo për shkak të lidhjeve të tij farefisnore ose shoqërore me persona të përndjekur që përfshihen në nenin 3 pikat a, b dhe c, duke përfshirë dhe rastet që përshkruhen në nenin 6 të këtij ligji.

Në të gjitha rastet kur nuk është e mundur të sigurohen dëshmitë e dokumentuara të kohës kur është kryer përndjekja, të gjithë personave të interesuar iu lind e drejta që çështjen ta zgjidhin me gjyq.

Neni 17

Të gjitha dokumentet e parashikuara nga neni l6 do të mblidhen nga kryesitë e shoqatave të ish-të dënuarve dhe të persekutuarve politikë dhe të shoqatave të ish-persekutuarve politikë dhe ekonomikë të lagjeve, fshatrave dhe qyteteve në bashkëpunim me inspektorët shtetëror të të përndjekurve politikë të rretheve, të cilët do t'ia përcjellin Komitetit të ish-të Përndjekurve Politikë, i cili i përgatit dhe i paraqit për shqyrtim në mbledhjen e komisionit tripalësh.

Neni 18

Komisionit tripalësh, që përmendet në nenin 15, i jepet e drejta që në bazë të propozimeve të Kryesisë Kombëtare të Shoqatës së ish-të Dënuarve dhe të Përndjekurve Politikë, të shqyrtojë raste të veçanta për dhënien e së drejtës të statusit për të gjithë ata persona që përjashtohen nga kjo e drejtë e kategorizuar në nenin 5 të këtij ligji. Mbas shqyrtimit të këtyre kërkesave, vendimi i këtij komisioni është i paapelueshëm.

Neni 19

Personat që përfitojnë statusin padrejtësisht detyrohen të kthejnë shumën e marrë në formën e

kompensimit pasuror që rrjedh nga të drejtat e këtij statusi.

Personat që të drejtën e këtij statusi e kanë fituar me dokumente të falsifikuara, kur kjo gjë vërtetohet ligjërisht, përveç kthimit të shumës të përfituar padrejtësisht, ndiqen penalisht sipas dispozitave në fuqi.

DISPOZITA TË FUNDIT

Neni 20

Të gjitha dispozitat ligjore që bien në kundërshtim me këtë ligj shfuqizohen, përveç rasteve kur është parashikuar ndryshe nga vetë ky ligj.

Neni 21

Organi shtetëror kompetent për zbatimin e të drejtave që rrjedhin nga ky status është Komiteti Shtetëror i të Përndjekurve Politikë.

Neni 22

Ky ligj hyn në fuqi menjëherë.

Shpallur me dekretin nr.627, datë 4.8.1993 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Sali Berisha.